

Tézisek

I. A *Wiener Klang*, vagyis bécsi hangzás a világon gyakorta használatos, de nem egzaktan definiált kifejezés a bécsi zenekarok jellegzetes hangzására. A Wiener Klang legjelentősebb képviselője a Bécsi Filharmonikusok. E zenekar egyéni hangzása, a világ legjelentősebb szakemberei – karmesterek, zenészek, zenetudósok – szerint megkülönböztethető más zenekarok hangzásától. Ezt alátámasztja az eddigi egyetlen tudományos vizsgálat, Matthias Bertsch 2001-es munkája. A bécsi zenekarok számos jellegzetes hangszert használnak, melyeknek hangzása építésbeli különlegességei folytán nagymértékben eltér a világon általánosan elterjedt hangszerektől.

A bécsi kürt, a bécsi oboa és a bécsi üstdob tekinthető önálló bécsi hangszerek. A klarinét és a trombita a német típusú hangszerek más menzúrájú változatai. A fagott Bécsben építésben nem, csak fogásaiban különbözik a német hangszerektől. A különleges bécsi tuba jelenleg már nem található meg a bécsi zenekarokban, a német rendszerű harsonát napjainkban az amerikai harsona kezdi felváltani, míg a fuvola nem mutat eltérést a világ más zenekaraihoz képest. Bécsben a vonós hangzás is jellegzetes, noha a hangszerek hasonlóak más zenekarok hangszereihez.

II. Átfogó munka mindeddig nem készült erről a témáról. A Bécsi Zeneművészeti Egyetem intézete, a *Wiener Klang Institut* több bécsi hangszert vizsgált, és természettudományos módszerekkel kutatta a bécsi hangszerek hangzásbeli jellegzetességeit, melyekkel bizonyította, hogy ezen hangszerek valóban másképpen szólnak, mint az általánosan elterjedt hangszerek. A kutatások eredményeit dolgozatomban felhasználtam. A bécsi hangszerek kialakulásának, fejlődésének megértéséhez elengedhetlen a hangszertörténeti alap kutatások ismerete és legalább vázlatos ismertetése, melyekhez a legjelentősebb munkákat vettem segítségül. A Wiener Klang több mint csupán a hangszerek hangja. Létrejöttében igen fontos az ember mint tényező. A hangszerek vizsgálata mellett fontosnak tartottam a hangszeroktatás történetének és jelenének bemutatását, valamint a hangszeres művészek, karmesterek és hangszerkészítők szubjektív véleményének megismerését és összegzését.

III. Módszerem a bécsi hangzás két összetevőjének, a hangszer és a hangszert megszólaltató művész szerepének vizsgálata. Mivel a bécsi hangzás is folyamatosan változik, igen fontos volt számomra a legfrissebb információk felkutatása. Ez annál is inkább lehetséges volt, mivel a nagy hagyományú bécsi hangszerkészítés reneszánszát éli, és számos világhírű osztrák hangszer- és fúvókaépítő működik Ausztriában, akik munkájukban a bécsi hangzás ápolását igen fontosnak tartják, és erről szívesen beszéltek nekem. Munkám során nemzetközi hírű szakemberekkel, karmesterekkel és hangszeres művészekkel, tanárokkal sikerült interjút készítenem. Véleményük dolgozatom eredményeit nagymértékben alátámasztják.

IV. A dolgozat átfogó mű, a bécsi hangzás materiális és emberi aspektusának összegzése. A tanulmány kimutatja, hogy a sajátos bécsi hangszerek hangzásra gyakorolt szerepe jelentős, de nem kizárólagos. Az ember szerepe a hangzásban igen fontos. A muzsikusz számára meghatározó az oktatás, de emellett számos egyéb tényező is hatással van a bécsi hangzást művelő emberre. Így igen fontos lehet a kulturális és szociális háttér, a kultúrpolitika, a bécsi mentalitás, a bécsi élet tradíciói, de talán még a bécsi tájszólás is szerepet játszhat a bécsi hangzásban. Ezek szerepét és hatását a bécsi zenészekre, és közvetve a bécsi hangzásra még nem vizsgálták, így a hangszerek és az oktatás fontossága mellett a folyamatosan változó Wiener Klang egyéb mozgatóit nem ismerjük.